CYPRUS CENTER FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS

ISSN (online): 2547-8702

EASTERN MEDITERRANEAN POLICY NOTE

Απρίλιος 2025, No. 110

Η ΠΕΝΤΑΜΕΡΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

Ανδρέας Θεοφάνους

Στις 17-18 Μαρτίου 2025, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, προέδρευσε σε μια ακόμη πενταμερή διάσκεψη στη Γενεύη για το Κυπριακό. Συμμετείχαν ο Πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ερσίν Τάταρ, οι Υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας, Γιώργος Γεραπετρίτης και Χακάν Φιντάν, αντίστοιχα, καθώς και ο Βρετανός Υπουργός Πολιτικής για τις Ευρωπαϊκές Υποθέσεις, Στίβεν Ντάουτυ. Η Επικεφαλής της Μονάδας Υποστήριξης Διακανονισμών για την Κύπρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Τζούλια Μπερτεζόλο, βρισκόταν στη Γενεύη αλλά δεν συμμετείχε στις συναντήσεις, ούτε τις παρακολούθησε ως παρατηρητής.

Ναι μεν ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Αντόνιο Κόστα, και η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, απέστειλαν επιστολές στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, ενθαρρύνοντας τις προσπάθειές του για περαιτέρω πρόοδο, αλλά θα έπρεπε και η ΕΕ να είχε εκπροσωπηθεί στις συναντήσεις. Άλλωστε η Κυπριακή Δημοκρατία είναι χώρα μέλος της Ένωσης. Πέραν τούτου, η ΕΕ παρέχει γενναιόδωρη οικονομική βοήθεια προς την Τουρκία και την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Συνεπώς η παρουσία αντιπροσώπου της ΕΕ στις συνομιλίες θα έπρεπε να θεωρείται δεδομένη.

Σημειώνω επίσης ότι ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε δηλώσει ακόμα και πριν από την εκλογή του ότι είχε ως στόχο τον διορισμό και την εμπλοκή «σημαντικής προσωπικότητας» από την ΕΕ στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού. Ο υψηλός αυτός στόχος δεν έχει υλοποιηθεί ακόμα.

Αποτελεί θετική εξέλιξη το γεγονός ότι δεν επήλθε αδιέξοδο, δεδομένου ότι δεν υπάρχει κοινό έδαφος για την επανέναρξη των συνομιλιών. Ταυτόχρονα, είναι λάθος να καλλιεργούνται υψηλές προσδοκίες.

Ο Καθηγητής Ανδρέας Θεοφάνους είναι Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων.

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ ανακοίνωσε την πρόθεσή του να προωθήσει ορισμένα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), να διορίσει Προσωπικό Απεσταλμένο και να διεξαγάγει μια ακόμη παρόμοια συνάντηση στο τέλος Ιουλίου 2025. Αυτή ήταν μια προσπάθεια να κρατηθεί ζωντανή η διαδικασία. Αναμφίβολα, αυτές οι αποφάσεις έχουν επηρεαστεί και από εξελίξεις σε άλλα ζητήματα, όπως οι ευρωτουρκικές σχέσεις.

Δεδομένης της επιμονής της τουρκικής πλευράς για λύση δύο κρατών, θεωρώ επιτακτική την ανάγκη για επαναξιολόγηση της θέσης της ελληνοκυπριακής πλευράς. Συγκεκριμένα, η πλευρά μας θα μπορούσε να υποβάλει κατευθυντήριες γραμμές για την αναθεώρηση του Συντάγματος του 1960 με στόχο ένα κανονικό ομοσπονδιακό κράτος, καθώς και μια σειρά προτάσεων για επιπρόσθετα ΜΟΕ και άλλα μέτρα συνεργασίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων και άλλων εμπλεκόμενων μερών. (Έχω καταθέσει συγκεκριμένες εισηγήσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Πέραν τούτου τις επικαιροποιώ σε τακτά διαστήματα.) Αυτά θα μπορούσαν, όπου κριθεί απαραίτητο, να επιδιωχθούν με τη συμμετοχή των εγγυητριών δυνάμεων, της ΕΕ και των ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, τόσο η Κυπριακή Δημοκρατία όσο και η ΕΕ θα μπορούσαν να θέσουν το ζήτημα της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου της Άγκυρας από την Τουρκία και σε σχέση με την Κύπρο. Ούτως ή άλλως, αυτό αποτελεί μια μακροχρόνια υποχρέωση της Άγκυρας. Αν εφαρμοστεί, θα δημιουργηθεί ένα καλύτερο κλίμα και, επιπρόσθετα, θα υπάρξουν θετικές εξελίξεις, όπως περισσότερο εμπόριο και ανταλλαγές μεταξύ των εμπλεκομένων μερών. Είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι μια τέτοια προσέγγιση θα αποτελέσει μέρος μιας εξελικτικής πορείας προς τη διευθέτηση του Κυπριακού.

Θεωρώ ότι η προτεινόμενη εξελικτική προσέγγιση είναι υπέρτερη από την πολιτική που έχει ακολουθηθεί μέχρι τώρα και έχει ουσιαστικά αποτύχει. Αν οι διαπραγματεύσεις ξεκινούσαν τους επόμενους μήνες με τις υφιστάμενες θέσεις των δύο πλευρών ως αφετηρία, το αναμενόμενο αποτέλεσμα θα ήταν μια πρόταση για μια συνομοσπονδιακή λύση ή ένα νέο αδιέξοδο. Κάθε διαμεσολαβητής θα έφτανε σε αυτό το συμπέρασμα – με τη θέση της ελληνικής πλευράς να είναι η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων από το σημείο που σταμάτησαν τον Ιούλιο του 2017 και την τουρκική πλευρά να επιμένει σε λύση δύο κρατών. Η συνομοσπονδία θα ήταν το ενδιάμεσο σημείο μεταξύ των θέσεων των δύο πλευρών.

Αναμφισβήτητα, η πολιτική που έχει ακολουθηθεί από την ελληνοκυπριακή πλευρά τα τελευταία 50 χρόνια δεν οδήγησε στα αναμενόμενα αποτελέσματα. Επιπλέον, το διαπραγματευτικό πλαίσιο έχει μετατοπιστεί προς τις θέσεις της τουρκικής πλευράς. Κατανοώ ότι σε μεγάλο βαθμό αυτό οφείλεται στην τεράστια ανισορροπία δυνάμεων. Παρ' όλα αυτά, έχουν διαπραχθεί και σοβαρά λάθη από την ελληνοκυπριακή πλευρά. Δεν αρκεί να απορρίπτονται ιδέες και προτάσεις που

υποβάλλονται από τρίτους και ενδέχεται να μην εξυπηρετούν τα συμφέροντά μας. Είναι επίσης σημαντικό να υποβάλλονται συγκεκριμένες προτάσεις εκ μέρους μας στο πλαίσιο μιας ομοσπονδιακής διευθέτησης. Αυτό προϋποθέτει πολιτική βούληση, σαφή κατεύθυνση, καθώς και μια βαθειά κατανόηση των διάφορων ομοσπονδιακών μοντέλων και ευρύτερων δεδομένων. Είναι επίσης αναγκαίο να υπάρχει ένα πειστικό αφήγημα σε πολιτικό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι, μεθοδολογικά, μια εξελικτική προσέγγιση είναι η μόνη ρεαλιστική επιλογή. Ακόμα και στην περίπτωση που υπάρξει ολοκληρωμένη συμφωνία, είναι αδύνατο να εφαρμοσθεί από τη μία μέρα στην άλλη. Υπάρχουν διαφορετικά αφηγήματα και ιστορικές προσεγγίσεις, ενώ τις δύο πλευρές χωρίζει ένα βαρύ ιστορικό παρελθόν και αίμα. Γι' αυτό είναι επιτακτική η ανάγκη για μια εξελικτική προσέγγιση.

Ο δρόμος για την επίλυση του Κυπριακού με το σωστό περιεχόμενο θα είναι μακρύς. Ταυτόχρονα, θέλω να επαναλάβω ότι ελάχιστος στόχος της ελληνοκυπριακής πλευράς πρέπει να είναι η μη επιδείνωση του *status quo*.

Τέλος, ενώ καταβάλλονται προσπάθειες για μια διευθέτηση, είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι η λύση πρέπει να είναι λειτουργική και βιώσιμη. Αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο. Μια ομοσπονδιακή Κύπρος θα χρειασθεί την υποστήριξη και τη νομιμοφροσύνη Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, καθώς και τον σεβασμό της ανεξαρτησίας της χώρας από τις εξωτερικές δυνάμεις. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να υπάρξει ασφάλεια, ένα αποδοτικό σύστημα διακυβέρνησης, καθώς και ένα οικονομικό υπόδειγμα που θα οδηγεί σε ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο και κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

Το τεύχος αυτό έγινε με τη στήριξη του Cyprus Forum